

خویش گفته‌ها

دکتر علی شریعتی

کتابخانه

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

تهران، خیابان شریعتی، بالاتر از سه راه طالقانی،

خیابان نیرو، شماره ۷/۱، تلفن: ۷۷۵۲۹۹-۷

خویش گفته‌ها

نویسنده: دکتر علی شریعتی

- چاپ اول ۱۳۸۸ تهران ● شمارگان ۲۰۰۰ نسخه ● قیمت ۱۵۰۰ تومان
- لیتوگرافی: خدمات فرهنگی صبا ● چاپ: غزال ● صحافی: منصوری
- ناشر: گام‌نو و بنیاد شریعتی ● طرح روی جلد: حسن کریمزاده

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۹۱۷-۱۲-۵ ISBN 978-964-6917-12-5

همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است Printed In Iran

سرشناسه: شریعتی، علی، ۱۳۱۲-۱۳۵۶.

عنوان و نام پدیدآور: خویش گفته‌ها/ نویسنده علی شریعتی.

مشخصات نشر: تهران: گام نو، ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص: ۲۱×۱۴ س.م.

شابک: ۱۷۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۶۹۱۷-۱۲-۵

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

عنوان قراردادی: گفتگوهای نهایی، برگزیده

موضوع: شریعتی، علی، ۱۳۱۲-۱۳۵۶.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۷ گک ۷/۱ ش BP۲۳۳

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸

شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۲۹۴۳۸

یادداشت

قریب به سی سال از چاپ مجموعه آثار شریعتی توسط «دفتر تدوین و تنظیم مجموعه آثار دکتر علی شریعتی» می‌گذرد. چاپ آثار مکتوب و شفاهی شریعتی از سال ۱۳۵۷ به شکل مجموعه‌ای و نیز موضوعی، برخاسته از یک ضرورت بود. حجم وسیع و تنوع موضوعی این آثار، وجود چاپ‌های متعدد و پراکنده و با نام‌های مستعار از زمان حیات او تا آغاز انقلاب در جامعه و نیز بسیاری از مکتوبات و کنفرانس‌هایی که تا آن زمان، هرگز به چاپ نرسیده بود، عرضه مجموعه‌ای منسجم را ضروری می‌ساخت. هدف اصلی دست‌اندرکاران این مجموعه آثار قبل از هر چیز مقابله با خطر دخل و تصرف، تشنیت و سوءاستفاده از این میراث بود. شریعتی از هجده سالگی تا چهل و سه سالگی در حوزه‌های متنوعی چون ادبیات، دین، عرفان، جامعه‌شناسی، تاریخ و... سخن گفته و قلم زده است و طبیعتاً هرگونه قضاوت دقیق و عادلانه درباره افکار و اندیشه‌های او بدون رجوع به چنین مجموعه منسجمی ناممکن است. این «دفتر» پس از تدوین و تنظیم سی و شش مجموعه آثار (آخرین

جلد آثار جوانی است که در سال ۱۳۸۶ در اختیار خوانندگان قرار گرفته) وظیفه خود را به پایان برده است.

امروز اما شریعتی با طیف جدیدی از مخاطبان روبروست. مخاطبانی جوان که نیازهایی جدید و پرسش‌هایی متفاوت دارند و قطعاً مجال و حوصله کافی برای مطالعه سی و شش مجموعه آثار را ندارند. مواجهه با سی و شش جلد اثر برای مخاطب جوانی که او و زمانه‌اش را نشناخته، مقدماً غیرممکن است. بسیاری از کنفرانس‌ها و نوشته‌های شریعتی که برای نسل گذشته نام‌های آشنایی بوده‌اند و در ذیل مجموعه آثار و گهگاه با نام‌هایی متفاوت قرار گرفته‌اند، امروزه برای مخاطب جوان شریعتی ناآشناست. از این رو اگر تا دیروز، «جمع آوری» و «انسجام» آثار او ضرورتی حیاتی برای حفظ یکپارچگی آن بود، امروز چنین پیداست که به منظور آشنایی مخاطب جوان با اندیشه‌های وی، گزیده متون او لازم است که به همان شکل اولیه، یعنی رساله‌های کوچک و کنفرانس‌های مجزا با عناوین اولیه بار دیگر چاپ و نشر یابد. هر یک از این کتاب‌های کوچک و موضوعی می‌تواند و قرار است دعوتی باشد برای ورود به زندگی شریعتی و نیز اندیشه‌های او.

شریعتی سال‌هاست که در کانون توجهات، سوء تفاهات و تحولات سیاسی و اجتماعی و نیز فردی سه نسل قرار داشته و دارد و هر بار به گونه‌ای خواننده و فهمیده شده است. حتی اگر نتوان مسئولیت این خوانش‌های گوناگون و گاه متضاد را بر عهده او گذاشت اما چنین پیداست که او توانسته به‌رغم زمینه و زمانه متفاوت مخاطب‌های متفاوتی را در محضر خود بنشانند. اندیشه‌ای منشوری و زیستی غنی که ضرورتاً

باید در ذیل یکدیگر فهمیده شوند چه در راستای همدلی با آن و چه به قصد نقدش. کتاب‌هایی که به این منظور در اختیار خوانندگان جوان قرار می‌گیرد گزینشی است از میان مجموعه آثار، در اکثر موارد با همان عنوانی که در زمان حیات شریعتی نشر یافته و مخاطب خود را درگیر ساخته است. این گزینش‌ها و اولویت‌بندی‌ها از میان متون دیروزی، عمدتاً با در نظر گرفتن دغدغه‌ها و پرسش‌های امروزی خوانندگان جوان شریعتی صورت می‌گیرد. با این تلقی که شاید پشت کردن به دیروز، شرط اصلی رفتن به سوی فردا نباشد، با این باور که عبور از گذشته به یمن مرور دوباره آن میسر است و نهایتاً با این تصور که هنوز بسیاری از حرف‌های شریعتی ناشنیده باقی مانده‌اند. کافی است زاویه دید و جایگاه همیشگی‌مان را ترک کنیم و از زاویه‌ای تازه و برآمده از تجربیات متفاوت فردی، اجتماعی و فرهنگی به آن حرف‌ها بنگریم. نشان دادن پرسش‌های جدید در برابر متن قدیم شاید مخاطب جدید شریعتی را به پاسخ‌هایی متفاوت راه برد. امید!

در ضمن نکات زیر نیز بایسته ذکر است:

۱. این سلسله کتاب‌ها با رسم الخط جدید منتشر می‌شوند.
۲. در برخی موارد با الهام از گفته‌های دکتر شریعتی برای کتاب نام برگزیده‌ایم.
۳. هر جا که برای فهم بهتر مطلب افزودن کلمه یا عبارتی ضروری تشخیص داده شده آن را در میان [] قرار داده‌ایم.
۴. به منظور رعایت امانت، هر جا شخص شریعتی جایی را خالی گذاشته، تا حد امکان عیناً حفظ کرده‌ایم.

۵. اگر کلمه یا کلماتی در نوار یا نوشته قابل تشخیص و حتی حدس زدن نبوده‌اند، یا در متن دست‌نویس جاافتادگی وجود داشته به جای آن از علامت «...» استفاده کرده‌ایم.
۶. در محل فقدان یک الی چند صفحه از دست‌نویس، از علامت «...» بهره گرفته‌ایم.

بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی

مقدمه

این مجموعه برگرفته از کتاب گفتگوهای تنهایی است. وجه ممیزه این نوشته‌ها، مخاطبی فرضی است که طرف گفت‌وگو با شریعتی قرار گرفته است. در این گفت‌وگوهای فرضی موضوعات مختلفی مورد بحث قرار می‌گیرد از مفهوم، جایگاه و وظیفه روشنفکر گرفته تا تناقضاتی که شریعتی در پروژه و اندیشه‌های خود می‌تواند به آنها متهم شود. در این گفت‌وگوها شریعتی در حقیقت به جای دو نفر می‌نشیند، به جای منتقد و به جای پاسخگو. خواندن این متن، روشن می‌کند که بهترین منتقد شریعتی خود اوست، حتی اگر در پاسخ‌ها همیشه قانع‌کننده به نظر آید. این نوشته‌ها تاریخ ندارند اما با توجه به موضوعات مورد جدال، می‌توان تصور کرد که باید به سال‌های پایانی دهه چهل و سال‌های آغازین دهه پنجاه برگردد.